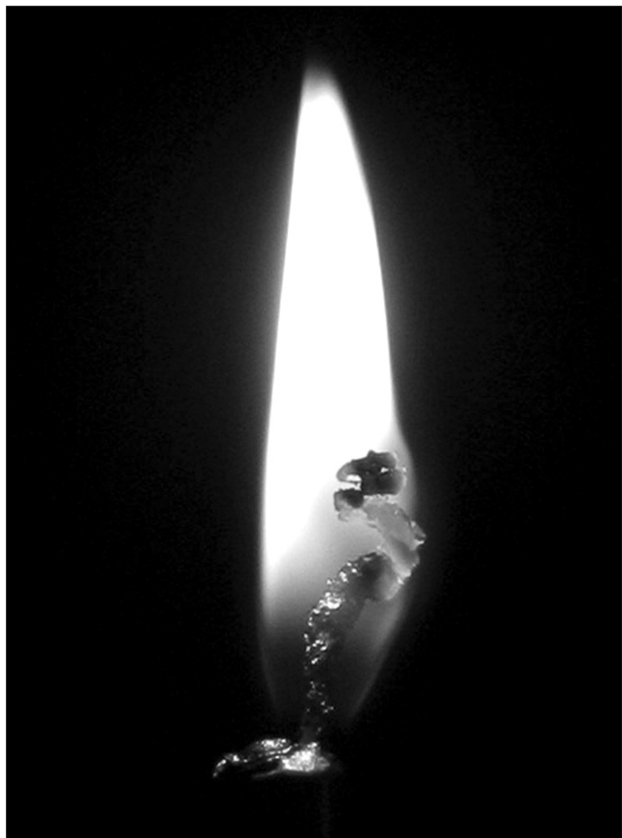

Конгрес **У**країнських **Н**аціоналістів

Змагатимеш до поширення сили, слави, багатства і величі Української Держави

НАЦІЯ І ДЕРЖАВА

e-mail: nacija@ukr.net www.nacija.org.ua 23 червня 2009 року № 24 (292)

ЗАЯВА

Конгресу Українських Націоналістів з приводу відзначення 300-річчя Полтавської битви

Конгрес Українських Націоналістів закликає українську владу відмовитися від будь-яких театралізованих шоу з відтворення бойових дій Полтавської битви, оскільки її наслідком є втрата на три століття української державности, в результаті чого знищено понад 40 мільйонів українців.

Представники влади, які сьогодні говорять про велику перемогу Полтавської битви, – є хохлами і малоросами та "п'ятою колоною" Москви. Адже Україна отримала 300-літню московську окупацію, яка супроводжувалася репресіями, голодоморами та катуваннями української нації.

В Україні російське військо відоме своїм насильством, грабунками та масовими вбивствами українців. Заборона українськомовних книг, знищення Запорозької Січі, повне закріпачення українських селян, Емський указ, що забороняв українську мову, численні голодомори, ГУЛАГи та масове винищення українців на фронтах Першої і Другої Світових Війн. І це далеко не повний перелік наслідків російського володарювання на нашій землі.

Полтавська трагедія загальмувала розвиток української нації на три століття. Українці, перебуваючи в московському ярмі, пережили нечуване в історії людства культурне, духовне та фізичне нищення. Московія вкрала історичну назву України – Русь та назвала Московію Росією. За період неволі з України вивезено тисячі безцінних пам'яток культури, які й понині знаходяться в музеях Москви та Санкт-Петербургу.

Конгрес Українських Націоналістів підтримує ініціативу Президента Віктора Ющенка встановити пам'ятники Івану Мазепі та Карлу XII. Гетьман Іван Мазепа це далекоглядний політик, який ще 300 років тому виявив підступність та лицемірство Москви. Вперше в історії України Президент Віктор Ющенко належним чином вшанував Івана Мазепу та видав Указ "Про відзначення 300-річчя подій, пов'язаних з воєнно-політичним виступом гетьмана України Івана Мазепи та укладенням українсько-шведського союзу".

Конгрес Українських Націоналістів звертається до керівництва Росії із закликом проявити ініціативу не лише у відзначенні 300-річчя Полтавської битви, а й 350-річчя Конотопської битви, у якій гетьман Іван Виговський розгромив 100-тисячне добірне московське військо, та 390-ліття походу Сагайдачного на Москву.

Конгрес вимагає від української влади очистити Полтаву від символів Московської імперії та пам'ятника кату українського народу Петру I.

Саме тепер, як ніколи гостро, перед незалежною Українською державою стоїть питання перегляду цілої низки історичних подій і їхньої належної оцінки, аби в майбутньому не відбулося подібної трагедії, як під Полтавою. Адже не важко уявити, коли б Україна впродовж останніх 300-т років розвивалася як незалежна європейська держава, то на сьогодні – це була б одна із провідних країн світу з населенням не менше 100 мільйонів осіб, високим рівнем розвитку науки, освіти, культури, економіки та сучасними технологіями.

Конгрес Українських Націоналістів вимагає від Президента та уряду Російської Федерації повернути в Україну історичні пам'ятки, викрадені за роки окупації, та офіційно вибачитися перед українським народом за 300-літнє знущання над українцями.

Головний Провід Конгресу Українських Націоналістів

ПРИСПУСТІТЬ ДЕРЖАВНІ ПРАПОРИ!

Звернення до Президента України Віктора Ющенка з нагоди 300-ліття Полтавської битви

Гріх бути полем для чужої гри,
Йти до чужої слави
в постаменти...
Зверніться до народу,
Президенте,
І приспустіть державні прапори.

З'ясуйте, що є зло і що добро,
І поясніть, що наша Україна
Була б іздавна сильна та едина,
Якби тоді не переміг Петро.

Старі шаблі давно проїла ржа,
Зотліли горді в давнину
штандарти,
Але – якби не біль тієї дати –
Була б своя в нас доля, не чужа.

Ніколи б кріпаком не був Тарас,
Ми б ні царів не знали, ні "Аврори",
Ані терор, ані голодомори
Роками б не винищували нас.

Від давнини загублені ключі,
Історія не визнає утопій,
Та ми були б в об'єднаній Європі
Давно вже хазяї, не прохачі,

Якби ж то не спокусливість мари,
Не зваді, зради та чужі агенти...
Зверніться до народу, Президенте,
І приспустіть державні прапори!

Сергій БОРЩЕВСЬКИЙ

ВИКЛИКИ СЬОГОДЕННЯ

СПОЧАТКУ ОБОВ'ЯЗКИ, А ПОТІМ ПРАВА

28 червня – День Конституції України

Люди, які ставлять особисте матеріальне благополуччя вище свободи свого народу, втратять не тільки свободу, а й самі ці матеріальні блага.
Сомерсет Моем

Іван РЕУЦЬКИЙ, голова Херсонської ОО КУН

Джерела української Конституції мають давні історичні традиції. Ще за часів Київської Русі на все укладалися договори між князем і народом, князем і його дружиною, що відображено у різних редакціях "Руської Правди". У новий час особливу роль у формуванні конституційних ідей в Україні відігравала Конституція Пилипа Орлика 1710 р., яка хоч і не розглядала Україну як цілком самостійну державу, водночас установлювала низку демократичних для тієї доби інститутів.

Реальний конституційний процес в Україні розпочався з повалення самодержавства та організацією у березні 1917 р. Центральної Ради, яка намагалася встановити в Україні справді демократичний устрій, про що свідчить текст Конституції УНР 1918 р., яка не набрала чинності. За Гетьманату Павла Скоропадського 29 квітня 1918 р. було прийнято установчий правовий акт під назвою "Закони про тимчасовий державний устрій України". За доби Директорії було розроблено розгорнутий проект Конституції УНР під назвою "Основний державний закон УНР".

Особливо хочу сказати, що Компартія України з часу свого виникнення (липень 1918 р.) діяла як складова частина єдиної РКП(б) на принципах жорсткого централізму. Вся повнота влади зосереджувалася в її руках. У жодній з Конституцій УРСР, РРФСР, СРСР з 1918 р. до 1978 р. не йшлося про права і обов'язки партії. У радянський період Конституція України приймалася у 1919, 1929, 1937, 1978 рр. Політично недосвідчені маси України не розуміли замаскованої суті радянської влади: на словах і в деклараціях проголошувалися республіки, федерація, союзи, а насправді вся влада одразу ж після більшовицького перевороту перейшла до рук РКП(б). Радянської влади не існувало. Ради влади не мали, а мали її 73 роки райкоми, міськкоми, обкоми компартії (РКП(б), ВКП(б), КПРС). Радянська Росія (1917–1922 рр.) чи СРСР (1922–1991 рр.) функціонували як унітарні держави, а не федерації. Лише Конституція УРСР 1978 р., яка повністю дублювала Конституцію СРСР 1977 р., закріпила в ст. 6, що керівною та направляючою силою радянського суспільства, ядром її політичної системи, державних і громадських організацій є Комуністична партія Радянського Союзу. Ще хочу нагадати про дуже цікаву (ст. 69) статтю Конституції УРСР 1978 р., в якій записано: "Українська РСР зберігає за собою право на вільний вихід із СРСР".

Закінчення на 2-й стор.

НА МОЛИТОВНУ ПРОЩУ

Націоналісти зі Старосамбірщини помоляться за Україну

Оксана ПЕТРІВСЬКА

Більше 450 кілометрів подолають пішки націоналісти зі Старосамбірщини, що на Львівщині, в молитовній прощі до Чудотворних ікон Божої Матері – Зарваницької і Почаївської. Ініціатором прощі є Провід Старосамбірської районної організації Конгресу Українських Націоналістів.

Молитовна акція відбуватиметься під гаслом: "Українські націоналісти моляться за Україну" і присвячена 100-річчю від дня народження Провідника нації Степана Бандери.

Метою її є поширення християнських цінностей, ідей українського націоналізму, вшанування учасників визвольних змагань, які поклали своє життя на жертовник служіння Україні. Важливим моментом походу є бажання привернути увагу людської спільноти до найсуттєвіших проблем сьогодення, ще і ще раз нагадати усім українцям, що немає для нас нічого вищого, понад служіння Господу й нації. Акція також покликана підтвердити підтримку націоналістами нині чинного Президента України в його численних позитивних поступах на шляху до утвердження Української незалежної національної держави.

Це вже друга подібна акція, яку проводили члени Старосамбірської районної організації Конгресу. Минулого року 19 націоналістів успішно здійснили 300-кілометровий піший похід до Зарваниці під тим самим гаслом.

Проща розпочнеться від українсько-польського прикордоння – селища Нижанковичі Старосамбірського району 26 червня 2009 року зранку після Соборової Служби Божої у місцевому греко-католицькому храмі. Прочани помандрують у бік Добромиля та Хирова до Старої Солі, вклоняючись на шляху могилам борців за волю України. Далі путь проляже через Самбір і Дрогобич, Стрий, Жидачів і Ходорів та приведе прочан до Рогатина, що на Івано-Франківщині. Звідтам – до Бережан, Підгайців і на сьомий день походу, 4 липня, – до Зарваниці. У Зарваниці націоналісти проведуть два дні, поклоняться Чудотворній іконі Божої Матері, візьмуть участь у всіх богослужіннях у місцевих храмах. Тут же запланований з'їзд націоналістів зі всієї України.

Наступний етап молитовного походу – перехід від Зарваниці через Тернопіль, Збараж, Вишнівець і Кременець Тернопільської області до Почаєва. Там після молитов, поклоніння Почаївській Божій Матері старосамбіряни за участі членів місцевих осередків Конгресу Українських Націоналістів проведуть мітинг і концерт української пісні.

Оскільки проща – це передусім молитви й розважання, то кожен день для учасників акції розпочинатиметься зі Служби Божої, завершуватиметься вечірніми зібраннями біля Ватри. Поклоняться прочани й багатьом священним для кожного українця місцям – могилам воїнів УПА, пам'ятникам, горі Лисоні, відвідають музей Романа Шухевича та ін.

У цій акції бере участь багато молоді, тому є надія, що Україна в скорому часі стане істинно християнською, національною, соборною і незалежною.

Для тих, хто хотів би будь-яким способом долучитися до проведення прощі або отримати додаткову інформацію, подаємо номери контактних телефонів:

Андрій Бербих, провідник прощі, 8-067-935-11-44.

Оксана Петрівська, секретар Старосамбірської РО КУН, учасниця прощі, 8-096-585-72-02.

СПОЧАТКУ ОБОВ'ЯЗКИ, А ПОТІМ ПРАВА

Після розпаду СРСР і здобуття нашою країною незалежності розпочався новий етап у розвитку конституційного процесу. Це Декларація про державний суверенітет України 16 липня 1990 р., Акт проголошення незалежности України від 24 серпня 1991 р., який дістав всенародну підтримку на референдумі 1 грудня 1991 р. Поряд із прийняттям цих нормативно-правових актів в Україні велася робота з підготовки Конституції незалежної України. Термін "конституція" походить від лат. constituto – установлення, устрій. Конституцію України було прийнято Верховною Радою України на п'ятій сесії 28 червня 1996 р.

Основне право громадянина – це його можливість здійснювати певні дії для задоволення своїх життєво важливих духовних і матеріальних інтересів. У Конституції України визначено такі групи основних прав: громадянські, політичні, економічні, соціальні, екологічні, культурні, сімейні. Але, на жаль, ці основні права не виконуються належним чином чи й взагалі не виконуються. А чому? Тому що влада в Україні – не українська! При владі у більшій мірі нема патріотів України, порядних людей, справжніх професіоналів. Є очевидним, що головною причиною нинішнього загрозливого стану в Україні стала так звана конституційна реформа, справжньою метою ініціаторів якої було розбалансування системи влади в країні та істотне послаблення президентської гілки влади. Результатом цього стало протистояння гілок влади, правова вакханалія в країні, відкритий спротив Президенту з боку окремих політичних сил і державних структур, підбурювання населення до антиконституційних дій.

Єдиний шлях виходу з кризи – вибори. Вирішальне слово на цих виборах має сказати український народ, який, відповідно до Конституції України, є єдиним джерелом влади в Україні.

Основні права громадян нерозривно пов'язані з їхніми обов'язками. Щоб людина могла успішно реалізувати свої права, отримувати від суспільства повні духовні й матеріальні блага, вона повинна виконувати покладені на неї обов'язки, віддавати суспільству свою працю, свої зусилля, піклуватися про державні та громадські справи. Щоб виконувати обов'язки належним чином, треба мати високу мораль. Духовність людини – це перше і найголовніше!

Прийняття Конституції – це надзвичайно важлива, але лише часткова справа. Необхідне створення механізму реалізації Основного Закону, і в нас самих також я вбачаю частку цього механізму. Якщо звертаєшся до органів влади для розв'язання того чи іншого питання, то не треба нести клунок хабаря, а нести треба високий рівень правосвідомости та правової культури. Тільки завдяки таким вчинкам можна збудувати справжню правову державу.

Еволюційний розвиток нашого суспільства без глибоких знань прав, свобод, чиного законодавства не відбудеться!

Іван РЕУЦЬКИЙ,
голова Херсонської ОО КУН

Закінчення. Початок на 1-й стор.

З КОГОРТИ ГЕРОЇВ

ПАМ'ЯТАЄМО "БАТЬКА"

10 червня на Вінниччині члени Конгресу разом з іншими національно-патріотичними організаціями вшанували пам'ять командира УПА-Південь (псевдо "Батько"), полковника Омеляна Грабця.

Мітинг-реквієм відбувся біля символічної могили героя в с. Микулинці Літинського району. Сюди прийшли гості з Вінниці, Літина, місцеві мешканці та школярі, очолювані директором школи Юрієм Янівським, який разом з учнями опікується впорядкуванням могили.

Розпочався мітинг виконанням Гімну Українських Націоналістів.

Захід відкрив голова Вінницької ОО КУН Віталій Гусар, який наголосив, що вороги боялися повстанців навіть мертвими, бо, вбивши нашого героя у нерівному бою, енкаведисти тіло його відвезли до Літина. Тож місце поховання командира УПА-Південь невідоме й досі.

Священики УГКЦ о. Богдан, УПЦ КП о. Андрій і о. Василь відправили панахиду за Омеляном Грабцем та всіма повстанцями, що полягли за незалежність України.

До слова запрошувались начальник управління внутрішньої політики Літинської РДА Галина Крива, почесний голова НРУ Літинської РО Іван Бурлака, вчитель ЗОШ с. Дашківці Олександр Цибульський та інші.

Дует "Просвіта" у складі Людмили Мельник та Ольги Кривої виконав повстанські та патріотичні пісні, а на завершення всі виконали Гімн України.

Йдучи селом, ми пересвідчилися, що люди знають про могилу Омеляна Грабця. І нам потрібно зробити все, щоб стежки до могил українських героїв не заростали ніколи...

Прес-служба Вінницької ОО КУН

ПІШОВ У ВІЧНІСТЬ ОЛЕКСАНДР БОЙКО

18 червня виповнилося 9 днів, як перестало битись його серце.

В юності і молодості важко працював на заводах хімічної промисловості поза межами України.

Пізніше переїхав у Білу Церкву, працював на шинному заводі. З 1985 року – у Сімферополі. Був свідомим українцем, активно працював на розбудову суверенної держави України.

Принциповість у відстоюванні життєвої позиції, чесність, порядність у стосунках з людьми, любов до України – всіма цими позитивними рисами він завоював авторитет. Він був одним із засновників Кримської організації КУН, очолював міську організацію. Багато років активно працював на посаді члена проводу Кримської організації КУН.

Важка хвороба і раптова смерть вирвала з наших рядів прекрасну людину, громадянина, патріота. Залишив у смутку дружину Ніну, доньку Валентину, друзів і товаришів.

Вічна тобі пам'ять, друже Олександре!

Від імені Кримської організації
Конгресу Українських Націоналістів
Василь ОВЧАРУК

Наші корпункти

Вінниця	Гусар Віталій	(0432) 35-02-09
Дніпропетровськ	Хоменко Микола	(056) 748-17-92
Донецьк	Олійник Марія	(062) 337-23-48
Житомир	Крук Микола	(0412) 44-52-32
Запоріжжя	Тимчина Василь	(0612) 67-31-82
Івано-Франківськ	Салига Роман	(0342) 3-11-35
Кіровоград	Тріщенко Віктор	(0522) 36-95-25
Київська обл.	Сахацький Олександр	(04497) 4-92-93
Київ	Мохналь Михайло	(044) 278-63-89, 279-68-34
Луганськ	Олександр Антонов	8-093-903-86-62
Луцьк	Мельник Євген	(0332) 78-07-65, 72-87-95
Львів	Пшеволоцький Микола	(0322) 38-67-63
Миколаїв	Яценьо Софія	(0512) 49-67-90
Мукачеве	Ференц Петро	(03131) 2-25-45
Одеса	Геник Володимир	(048) 765-08-17
Полтава	Квачова Олеся	(0532) 28-053
Рівне	Кривко Ігор	(0362) 23-78-55
Севастополь	Проценко Володимир	(0692) 48-79-46
Сімферополь	Овчарук Василь	(0652) 29-77-43
Суми	Перетятько Олексій	(0542) 25-88-98
Тернопіль	Білах Іван	(8050) 339-56-12
Харків	Дяків Богдан	(057) 716-02-18
Херсон	Реуцький Іван	(0552) 26-50-56
Хмельницький	Бенюк Ніна	(8096) 362-72-23
Черкаси	Гафінова Любов	(0472) 45-12-05
Чернівці	Лютик Віктор	(0372) 51-02-72
Чернігів	Рябченко Валерій	(04622) 4-38-81

РІШЕННЯ ПРЕЗИДІЇ

18 червня відбулося засідання Президії Головного Проводу Конгресу Українських Націоналістів. Відкрив засідання Голова Конгресу Олексій Івченко, який поінформував присутніх про вкрай складну економічну та політичну ситуацію в державі.

За словами Олексія Івченка, такий безпрецедентний розмах кризи є результатом бездіяльности уряду та прем'єр-міністра. "Сподівання, що економічна криза покращиться при звільненні із займаних посад міністрів провідних міністерств, а саме міністра транспорту та зв'язку, міністра закордонних справ, міністра фінансів та міністра оборони – є марними", – зазначив голова КУН.

Олексій Івченко звернувся до членів Президії з закликом підтримати ініціативу зі збору коштів на будівництво пам'ятника Іванові Мазепі в Полтаві. "Кожен член Конгресу мав би зробити свій внесок, хоча б самий невеликий", – сказав Івченко, додавши, що він особисто уже долучився до будівництва пам'ятника видатному українцю.

Президія ухвалила наступні рішення:

- затвердила обласні проводи Львівської, Хмельницької, Тернопільської та Чернівецької обласних організацій Конгресу Українських Націоналістів;
- головам обласних, районних та міських організацій Конгресу організувати збір коштів на будівництво пам'ятника Іванові Мазепі в Полтаві та взяти активну участь у відзначенні 300-річчя Полтавської битви;
- членам Конгресу, які обрані депутатами різних рівнів рад чи займають посади у виконавчих органах влади, сумлінно ставитися до своїх обов'язків. Одночасно належним чином брати участь у зміцненні і розбудові Конгресу Українських Націоналістів, який делегував їх до органів влади;
- редактору газети "Нація і держава" надрукувати ряд тематичних матеріалів, приурочених до 300-річчя Полтавської битви та приїзду в Україну Московського Патріарха Кирила.

Президія Головного Проводу КУН

БУДЕ ПАМ'ЯТНИК ГЕТЬМАНУ МАЗЕПІ

До річниці Незалежности України в Полтаві буде споруджено пам'ятник визначному діячу української державности Івану Степановичу Мазепі. Іван Мазепа був першим українським гетьманом, який незмінно тримав гетьманську булаву протягом 22 років.

Ініціаторами встановлення пам'ятника є Полтавська обласна організація Всеукраїнського товариства "Просвіта" і Міжнародний благодійний фонд імені Ярослава Стецька.

Спорудження пам'ятника здійснюється виключно за рахунок благодійних пожертв. Збором коштів на спорудження пам'ятника займається фонд імені Ярослава Стецька, що є неприбутковою благодійною організацією. Одним із основних напрямків благодійної діяльности фонду є сприяння охороні і збереженню культурної спадщини, історико-культурного середовища, пам'яток історії та культури, місць поховань.

Звертаємося до Вас із проханням надати фінансову допомогу у спорудженні пам'ятника Гетьману Івану Мазепі у Полтаві.

Кошти просимо перераховувати на вказані банківські реквізити:

Рахунок № 2600 1810332980, філія "Центральне регіональне управління" ВАТ "Банк "Фінанси та кредит", МФО 300937, код ЄДРПОУ №34935844.

На платіжному дорученні слід зазначити: "Надання благодійної фінансової допомоги на спорудження пам'ятника Іванові Мазепі у Полтаві".

З повагою

Леся БРАЦЮНЬ,
голова Правління Міжнародного
благодійного фонду
імені Ярослава Стецька

ЦЕРКВА І ВІРА

ВІЗИТ ПАТРІАРХА:
КРАХ СПОДІВАНЬ

Богдан ЧЕРВАК

Очікуваний приїзд предстоятеля Російської Православної Церкви патріарха Кіріла в Україну має усі підстави стати одніею з найгучніших подій цього року.

Ідеться про відвідання російським патріархом однієї з найбільших християнських держав, де в міцному вузлі переплетено низку релігійних, духовних і культурних проблем, які стосуються передусім самої Росії, долі православ'я, а також взаємин між офіційними Києвом і Москвою.

Чи стане перший візит патріарха Кіріла в Україну якщо не успішним, то принаймні таким, що створить передумови для розв'язання низки актуальних проблем, які стоять перед РПЦ та українськими християнами?

Щоб відповісти на це питання, варто бодай кількома штрихами окреслити релігійне та суспільно-політичне тло, на якому відбуватиметься майбутній візит.

Про свій намір відвідати Україну митрополит Смоленський і Калінінградський Кіріл заявив одразу ж після того, як на Помісному Соборі в Москві його було обрано главою Російської Православної Церкви.

Формальним приводом для поїздки стало офіційне запрошення предстоятеля Української Православної Церкви, що знаходиться у єдності з Московським Патріархатом, митрополита Володимира, яке той передав патріархові ще у березні цього року.

Водночас Президент України також заявив, що має намір зустрітися із російським патріархом у Києві та поставити йому декілька запитань.

"І я відверто скажу: я ставитиму запитання, які стосуються конфесійних взаємин Української Православної Церкви. Думаю, що з кожним роком і в Росії зростатиме розуміння, що не може у країні християнство бути різнорідним. Ми живемо в країні християнській, де чотири православні конфесії. Як би виглядала Росія, коли б у неї, не дай Бог, було чотири конфесії?", – поцікавився Ющенко.

Сам патріарх Кіріл щодо свого майбутнього візиту в Україну висловлюється вкрай обережно і намагається уникати політизації цього питання настільки, наскільки взагалі це може робити будь-який росіянин стосовно України й українців.

Так, заступник керівника Секретаріату президента України Юрій Богуцький після зустрічі з патріархом повідомив, що "візит матиме церковний і пасторський характер, хоча передбачаються зустрічі з ученими. Його святість підкреслив, що жодним чином він не хотів би, щоб якісь політичні моменти були під час візиту".

Але очевидно, що цього разу без "політичних моментів" не обійдеться: надто багато політики останнім часом привнесено у міжцерковні взаємини двох країн.

Зрештою, ситуація у самій РПЦ, зокрема у стосунках між нею і УПЦ, далеко не ідилічна з точки зору інтересів російського православ'я та має яскраве політичне забарвлення.

Але все по порядку. Не зважаючи на показну лояльність УПЦ-МП до московського патріарха, останній не може не бачити відцентрових, а по-суті сепаратистських тенденцій у своїй метрополії.

Перший дзвінок пролунав 2007 року, коли на Архієрейському синоді УПЦ-МП було засуджено так зване "політичне православ'я", тобто діяльність різноманітних церковних братств проросійської орієнтації, які відкрито виступають проти незалежности України та єдиної помісної православної церкви.

При цьому синод не обмежився лише декларацією, а ухвалив низку організаційних рішень. Відповідні зміни було внесено до статуту УПЦ-МП, офіційно попереджено про недопустимість "політизації" церкви українофоба Валерія Каурова та виведено за штат не менш одіозного єпископа Іполита Хілька.

Згодом широкого резонансу набуло Звернення Священного синоду УПЦ-МП до своїх вірних, в якому Голодомор 1932–33 років в Україні вперше було названо "геноцидом".

Якщо взяти до уваги офіційну позицію Москви у цьому питанні, то такий вчинок УПЦ-МП можна вважати не лише революційним, а й викликом РПЦ, "український вектор" якої ніколи не відрізнявся від політичного курсу Кремля.

Врешті, намір митрополита Володимира налагодити діалог з іншими українськими православними церквами, які у Москві вважаються "розкольницькими" і "націоналістичними", теж не може вітатися у РПЦ, що у питаннях канонічности вважає себе істиною в останній інстанції.

Отже, зважаючи на те, що патріарх Кіріл приїжджає в Україну на запрошення УПЦ-МП, було б дивним, коли зазначені "проблемні питання" ним не порушувалися.

Але чи у змозі він "поставити на місце" своїх підлеглих? Переконаний, що зробити це йому буде надзвичайно важко. "Революційні" кроки митрополита Володимира, інших здебільшого молодих єпископів УПЦ-МП, які не приховують своїх україноцентричних поглядів, мають під собою об'єктивні причини.

З одного боку, в середовищі УПЦ-МП з'явилося непоборне відчуття потреби справжньої української православної церкви, а з другого, популярність в Україні ідеї "єдиної помісної української православної церкви" постійно зростає не лише в церковних колах, а й серед мирян, які становлять основу парафій цієї церкви.

Це не хоче бачити Москва і РПЦ. Але це мусить враховувати Київ та митрополит Володимир, який у свій час заявив, що бажає бути митрополитом київським, а не патріархом московським.

Безумовно, патріарх Кіріл більше не зможе проігнорувати чинник УПЦ-КП. Друга за чисельністю і кількістю парафій православна церква уже давно стала невід'ємною складовою духовного життя українського народу.

Тим часом прес-центр Київської Патріархії виснув кілька вимог предстоятелю РПЦ, які важко назвати лише релігійними чи конфесійними.

У поширеному в ЗМІ документі зазначається: "Патріарху необхідно буде нагадати про те, що Українська Церква вже 90 років добивається визнання автокефалії. Нагадати, що Собор УПЦ у листопаді 1991 прийняв постанову про необхідність автокефального статусу, Архієрейський Собор РПЦ у квітні 1992 переніс розгляд цього питання на Помісний Собор, але цей Собор, на якому Кіріл головував, проігнорував проблему.

Мабуть варто, щоб люди особисто зібралися і передали свої вимоги Московському патріарху, нагадали йому зміст проігнорованого ним звернення нашої Церкви до Помісного Собору РПЦ і попросили позитивної відповіді на свої прагнення".

Важко передбачити поведінку московського патріарха у разі, коли вірні УПЦ-КП зроблять те, що обіцяють. Але у будь-якому випадку він матиме можливість відповісти мільйонам православних українців, які не лише підтримують УПЦ-КП, а й щоденно моляться за надання їй статусу канонічної, незалежної від РПЦ церкви.

Не зможе проігнорувати патріарх Кіріл питання взаємин із українськими греко-католиками. За кілька останніх років УГКЦ зросла чисельно, а головне – здобула визнання як на Заході, так і на Сході України.

РПЦ та патріарху Кірілу не вдасться відмовчатися стосовно проведення у 1946 році псевдособору, на якому УГКЦ була підпорядкована РПЦ з усіма наслідками, які з цього виплили: масовими репресіями, ліквідацією багатьох святинь церкви та вимушеним переходом греко-католиків у "катакомби".

Сьогодні українські греко-католики хотіли б почути слова вибачення за допущену РПЦ несправедливість, а вже потім можна перейти до нафталінних тем на зразок "прозелітизму", або ж начебто захоплення храмів УПЦ-МП на Західній Україні.

Іншими словами, патріарх Кіріл неминуче зіткнеться в Україні із низкою релігійних та політичних проблем, вирішити які вкрай важко.

Адже, по-перше, він не має достатнього впливу на процеси, що відбуваються на території, яку РПЦ вважає "своєю". По-друге, РПЦ так і не адаптувалася до нових реалій, пов'язаних із посиленням процесу національно-культурної ідентифікації православ'я в Україні.

По-третє, РПЦ не переосмислила свою роль у налагодженні міжконфесійного діалогу, який Москва намагається вести із позиції сили, а не партнерства.

Висновок напрошується один: значення візиту московського патріарха Кіріла в Україну не слід перебільшувати. Кіріл приїде і поїде. Усі ж свої проблеми українські християни відтепер приречені вирішувати самі.

ЩО "СВЯТКУЄМО"?

ПОЛТАВСЬКА ГАНЬБА-2009

Михайло СИДОРЖЕВСЬКИЙ

У Полтаві з ініціативи міського керівництва 27–28 червня відбудеться "Свято Полтавської битви".

Міська рада міста Полтави запланувала низку офіційних заходів, більшість з яких спрямовані на те, щоб "вшанувати воїнів, котрі загинули у Полтавській битві".

Принаймні саме так пояснюють керівники міста свої наміри "відсвяткувати" річницю битви, не уточнюючи, щоправда, про яких героїв йдеться. Хоча здогадатися неважко, судячи з програми "свята".

Головний акцент дійства, який робить міська влада, виявляється, полягатиме в тому, що гетьман Іван Мазепа був одним з найбагатших людей України, і саме його скарб було заховано десь під Полтавою. З цією метою 28 червня буде проведено історично-спортивну акцію "Скарб Мазепи", головна ідея якої полягає в тому, що кожному з полтавців і гостей міста достатньо пройти 10 пунктів, історично пов'язаних з Полтавською битвою, і він отримає право дістати з вод Ворскли головний приз – скарб у 10 000 монет по 1 гривні.

Насправді намагання керівних полтавських малоросів на чолі з бютівським висуванцем, міським головою паном Матковським "відсвяткувати" поразку у війні виглядає жалюгідно і викликає стійке відчуття огиди і глибокої зневаги до цих вихватнів з повністю атрофованим почуттям національної гідності.

Адже як можна святкувати поразку у війні?

Навіть раб, який не має національності, потайки ненавидить свого гнобителя. Навіть загнуздану, з хомутом на шиї скотину пригнічує ярмо. Однак "полтавські галушки" зі стерилізованою честю готові святкувати річницю трагедії свого народу, танцюючи на кістках і славлячи "победу" найлютішого ворога українців.

А може, насправді матковські і їм подібні не ідентифікують себе з українцями?..

Дивно, але нікого це у тій-таки Полтаві, здається, особливо і не обходить. За винятком кількох оприлюднених заяв, мовчать полтавські патріоти, мовчать "свідомі українці", мовчить мисляча інтелігенція...

Глуха і німа Полтава?..

Тим часом у центрі міста, перед входом до музею Полтавської битви, досі бовваніє статуя імперського самодержця, лютого ката української нації. В самому ж музеї й дотепер розказують, як "наші" розгромили шведів. Полтавська міська влада напередодні "свята" відмовилася прийняти в подарунок від шведської громадської організації пам'ятник королеві Карлу XII, оскільки засумнівалася у його "історичній і художній цінності".

Щоправда, величний пам'ятник "ворогові" – загиблим шведським воїнам споруджений імперською владою в 1909 році, – таки височіє неподалік від Полтави.

А Івана Мазепу дотепер у Полтаві, вочевидь, вважають "зрадником", бо досі великий український гетьман тут належним чином не вшанований.

Могили ж українських вояків, котрі загинули під Полтавою, розорані тракторами соціалізму, зрівняні з землею, і тепер там чисте поле...

Така неслава Полтави сьогоднішньої – за наругу над пам'яттю. За зганьблену честь.

Така трагедія української нації – за те, що дозволила хохлам і зайдам хазяйнувати на нашій споконвічній землі.

Пам'ятник на честь Полтавської битви, споруджений 1778 року

Пам'ятник шведам від росіян у Полтаві, споруджений 1909 року

ПРИМИРЕННЯ ЧИ КАПІТУЛЯЦІЯ?

Крайова Рада Полтавської обласної організації Народного Руху України оприлюднила заяву-звернення з приводу намірів міської влади святкувати 300-ліття Полтавської трагедії

Поразка об'єднаного українсько-шведського війська під Полтавою стала найбільшою історичною поразкою України, що перекреслила перспективи національного й державного розвитку майже на три століття – мовиться зокрема у заяві. Відзначення 300-ліття Полтавської битви і за змістом, і за формою має відповідати значенню цієї трагічної події в нашій історії. Безумовно, це нагода згадати і вшанувати наших попередників – борців за українську самостійну державу – провідників і простих козаків. Це також привід для роздумів і висновків про необхідність національного єднання, без якого годі сподіватися на перемоги. І, звичайно, для жалоби й скорботи за тисячами безневинних жертв серед мирного українського населення. Але – аж ніяк не привід для святково-комерційного шоу.

Хоч це, здавалося б, є неможливим у незалежній державі, але прийнята до виконання міською владою Полтави концепція відзначення 300-ліття Полтавської битви цілковито й цілеспрямовано позбавлена державницького підходу. З неї тенденційно вилучено головну для нас, українців, ідею про національно-визвольний характер тих змагань і роль Швеції як союзника України. Знівельовано центральну в тих подіях постать гетьмана Івана Мазепи, задум якого використати російсько-шведський збройний конфлікт для звільнення України і мав здійснитися тут, під Полтавою. Натомість готується відверто проросійський сценарій святкування річниці "победы русского оружия", ледь замаскований під якесь надумане "примирення народів". До Полтави збираються приїхати активісти російських націонал-патріотичних об'єднань та радикально налаштовані проімперські організації. Заявили про намір узяти участь у святкуванні донські козаки, готує свій десант відоме своєю агресивно-проросійською позицією об'єднання так званих "кримських козаків". За сценарієм міської влади вже проведено "народні гуляння", салют на честь "перемоги", передбачаються інші святкові заходи.

У цю концепцію, звичайно ж, не вписується ані вшанування пам'яті безневинно закатованих за наказом Петра І мирних мешканців українських міст і сіл, ані відкриття до цієї скорботної дати пам'ятника гетьманові Івану Мазепі. Щоб "не ображати почуття" росіян, голова облради Олександр Удовіченко та міський голова Андрій Матковський зробили все, аби всупереч Указу Президента Віктора Ющенка не допустити спорудження пам'ятника гетьманові до роковин битви. Спочатку Полтавська обласна рада (голосами фракцій Партії регіонів, БЮТ, КПУ) відмовилась від виділення державою коштів на будівництво пам'ятника Мазепі. Коли ж, завдяки зусиллям народного депутата, голови обласного товариства "Просвіта" Миколи Кульчинського, необхідну суму таки було зібрано з пожертв громадян, міська рада перенесла відкриття пам'ятника на День Незалежності. При цьому депутати міськради прийняли блюзнірське звернення до опонентів з проханням "не політизувати" ситуацію і утриматись від політичних акцій у дні 300-річчя битви.

Що ж святкуватимуть пани Удовіченко з Матковським та їхні прибічники й однопартійці з Регіонів та БЮТу? Невже річницю того, як російським військом було замордоване й вирізане мирне населення полтавських сіл Нехвороща, Маячка, Келеберда, Переволочна та багатьох інших містечок і сіл, включаючи жінок і малолітніх дітей? Чи ювілей тих нелюдських катувань і страхітливої смерті, що їх зазнали від рук переможців українські козаки?

Українцям, про почуття яких ніхто не потурбувався, на цьому "святі" відведено роль не господарів, а принижених спостерігачів. Або ж – відступників і запроданців, готових утяти гопака на могилах своїх закатованих предків. Як бачимо, саме цю роль і обрали для себе полтавські "достойники".

Замість пам'ятника Іванові Мазепі, влада заповзялася зводити таку собі Арку Примирення народів. Начебто й справді йдеться не про нашу оцінку тих вже далеких подій з позицій власної історичної долі і власної державності, а про "замирення" із сучасним поколінням росіян, яким, до речі, ніхто не відмовляє у праві на своє, російськоцентричне бачення історії. Та і яке ж це примирення, коли задля нього українцям треба відмовитись від власного трактування тих трагічних для нас подій, від вшанування своїх героїв, від історичної пам'яті про невинно убієнних і полеглих у боротьбі за свободу співвітчизників. А натомість – святкувати чужу перемогу, що занапастила Україну на кілька століть. Таке "примирення" на умовах супротивника має іншу, точнішу назву – капітуляція! А дії організаторів "святкування" підпадають під визначення державної зради.

Полтавські рухівці вимагають:

1. Забезпечити проведення тільки тих заходів у зв'язку з 300-річчям Полтавської битви, що не йдуть врозріз з Указом Президента України "Про відзначення 300-річчя подій, пов'язаних із воєнно-політичним виступом гетьмана України Івана Мазепи та укладанням українсько-шведського союзу".

2. Належно вшанувати пам'ять видатного державника – гетьмана України Івана Мазепи, а також українських козаків та мирних жителів, полеглих від рук вояків Петра І.

3. Не допустити використання річниці Полтавської битви як засобу утвердження імперської зверхності і приниження гідності української нації. Заборонити участь у заходах шовіністично налаштованим проросійським об'єднанням, ввести тимчасову заборону на в'їзд їхнім представникам на територію України.

4. Від наших партнерів по коаліції демократичних сил з Блоку Юлії Тимошенко – дати публічну оцінку діям своїх однопартійців і міського голови, який був обраний за підтримки БЮТ, і/або відмежуватися від них, або взяти на себе відповідальність перед виборцями за національну й державну зраду.

Звертаємось до лідерів політичних партій і громадських організацій та небайдужих громадян з усіх областей України із закликом взяти участь у скорботних заходах у зв'язку з 300-літтям Полтавської трагедії. Зокрема, 27 червня запрошуємо долучитися до мітингу-реквієму (громадянської панахиди) біля пам'ятного хреста полеглим козакам українського війська. Докладну інформацію про цей та інші заходи буде повідомлено пізніше.

Ці акції буде проведено спільно з іншими національно-патріотичними силами.

СИМВОЛ МАЗЕПИ

Чому була несправедливою так звана "анафема" на великого гетьмана?

Митрополит ДИМИТРІЙ (РУДЮК)

Останнім часом можна зустріти багато праць з мазепіани. Доба українського гетьмана Івана Мазепи на сьогодні достатньо вивчена, хоча ретельне дослідження архівних джерел у Швеції може пролити ще багато світла на цю історичну постать. Правитель України, за якого фактично припинилася багатолітня громадянська війна (період Руїни), ще не одержав належної оцінки співвітчизників. Важливо розглянути цю історичну постать саме зараз, коли наближаються чотири пам'ятні дати – 300-річчя україно-шведського договору, триста років від часів зруйнування Батурина та 300-річчя Полтавської битви, триста років з дня смерті гетьмана. Сюди також доречно було б віднести і 370-річчя з дня народження Івана Мазепи (1639–2009).

Постать його у всі часи надихала людей до звитяжної боротьби. Тих, хто поділяв його погляди та наслідував дії, називали мазепинцями. А по ньому ці прізвиська: мазепинці, петлюрівці, бандерівці, нам навішували часто для того, щоб зганьбити добрі імена наших славних борців в очах нащадків, стерти про них правдиву пам'ять.

Мазепа завершив справу, яку майже на півстоліття раніше розпочав Хмельницький. Його сокровенним бажанням було перетворити малоросійський козацький край на князівство, а самому посісти місце князя-володаря. Мазепа воістину був носієм шляхетної києво-руської княжої традиції, яка дотепер ще превалює у нашій державницькій політиці та виступає рушійною силою прогресивних державотворчих процесів. Особливо актуальною вона є зараз, коли нам підсовують обезглавлення Української держави шляхом моделі парламентсько-президентської республіки.

Найболючішою для української душі була анафема на гетьмана Івана Мазепу (і саме на це розраховували ті, хто її проголошував). Вона вдарила в саме серце української нації. Довго ця анафема не могла існувати з тієї причини, що була несправедливою, богозневажливою, мерзотною, і вона таки припинила своє існування на початку XX століття. Але свою справу вона таки зробила. До сих пір ми ставимо питання: чи можливо сьогодні її офіційно скасувати? Чи можна вважати її такою, що вже скасована? Як не існувало у Православній Церкві своєрідного чину анафемування (стосовно Мазепи цей чин був упроваджений Петром І), так не існує й відповідної процедури її скасування, бо вже сама молитва за спочилого мусить бути прямим доказом того, що Церква відкидає прокляття і просить полегшити його посмертну долю. Даремно це питання сьогодні повертають з небуття. Так само абсурдно його порушувати і тим, хто ніколи не простить Іванові Мазепі його вчинку щодо Петра й Росії.

Підступність акту накладання анафеми на гетьмана Івана Мазепу полягала в тому, що Петро І робив це руками українців, і не просто українців, а найближчих духовних сподвижників, ба й навіть побратимів, ясновельможного гетьмана. Це було зроблено руками українських тодішніх ієрархів Київського митрополита Іоасафа Кроковського, Чернігівського архієпископа Іоана Максимовича та Переяславського єпископа Захарія Корніловича, а у Москві митрополита Рязанського, українця за походженням Стефана Яворського. Всі вони свого часу були побратимами гетьмана і писали йому хвалебні вірші. В душі, таємно, вони й надалі залишалися прихильниками Мазепи і осуджували свавілля Петра І.

У своїй праці "Анатема на Мазепу давно відмінена. Історико-канонічний нарис" митрополит Іларіон Огієнко звертає увагу на один свій життєвий спомин, який яскраво підтверджує всю підступність таких Петрових дій: "У Києві під час української влади (1917–19) часто говорилося на тему колишньої анатеми на гетьмана Мазепу. Мені в очі сказав один професор Київської духовної академії, росіянин: "Ми, росіяни, своїх рук не докладали на сумну Мазепину справу – усе зробили ви самі, українці".

Саме анафемування гетьмана Івана Мазепи відбувалося 12 листопада 1708 року в Троїцькій соборній церкві Глухова. Історик Микола Костомаров у своїй розвідці про гетьмана Мазепу стверджує, що це був "Обряд проклятия Мазепы, сочиненный, вероятно, самим Петром". "Царі, приймаючи участь у виданні законоположень про відлучення, писав протоієрей Костянтин Нікольський, мали інколи вплив і на самий зміст чину Православ'я, в якому виголошувалось відлучення".

Прокляття гетьмана було неправочинним і з погляду Божественного вчення та церковних канонів. Це відлучення стало політичною розправою над людьми, які не вгодили інтересам Російській імперії, бо, слід зауважити, Мазепу викляли не одного, а разом з його побратимами та однодумцями. Тому марними видаються потуги запровадження дискусії щодо цього питання, як і даремними постають наміри наших державних достойників добитися скасування анафеми з боку Москви.

У чому ж Мазепа завинив перед Російською імперією і Церквою? В тому, що збудував понад 30 величезних соборів. В той час коли гетьман будував собори, Петро і Меншиков будували розкішні палаци...

У далеких 20-х роках XX століття справедливу оцінку цим прокляттям, які не раз сипалися на голову багатостраждального українського народу, дав митрополит Василь Липківський. В одній зі своїх проповідей у неділю Торжества Православ'я він зазначив: "Для чого це? Кому потрібна ця анатема? Тільки для того, щоб застрашити людність, щоб тримати її в свому рабстві, щоб зайвий раз перед усією людністю зухвало брязнути ключами від Царства Небесного: Бережіться, мовляв, ні пари з уст, а то зараз замкнемо... І от під постійною загрозою цієї анатеми виникла в старій слов'янській церкві друга велика біда: безпечність з боку керівників церкви і заляканість, темрява з боку людності".

Тут принагідно було б зазначити, що сама Російська Церква, її богослови, ще мають дати належну оцінку втручанням імперської влади у церковні справи. Йдеться про петровські церковні реформи, які чинили явне насилля над свободою Церкви. Такі оцінки вже окреслені у головному офіційному документі РПЦ, який має назву "Церковь и мир. Основы социальной концепции Русской Православной Церкви", де, зокрема, сказано таке: "Безсумнівне спотворення симфонічної норми протягом двох століть церковної історії пов'язано з тим, що яскраво простежується вплив протестантської доктрини територіалізму і державної церковності на російське церковне і політичне життя". Якщо це так, то чи можна вважати правомірними дії Церкви під тиском Петра І та його наступників російських царів і цариць? До таких неправочинних дій можна віднести і прокляття гетьмана Івана Мазепи.

"Анафема на Мазепу була цілком антиканонічним і антиєвангельським актом. Гетьман Іван Мазепа не мав з Церквою жодного конфлікту", таку лаконічну і чітку оцінку цьому ганебному актові дав у своєму виступі на Всеукраїнському Православному Соборі УАПЦ 1990 року майбутній Патріарх Київський і всієї Руси-України Володимир Романюк.

Анафема на гетьмана Івана Мазепу не мала успіху. Прокляття на Мазепу припинило існування тоді, коли російська великодержавна імперська влада досягла свого – автономістичні прагнення козацької української старшини були придушено, Запорозьку Січ розгромлено і Україну остаточно зроблено колоніальним придатком Російської імперії. 1801 року чин Православ'я був суттєво скорочений. У ньому перераховувалися самі тільки єресі, без нагадування імен єретиків. Проте, з імен "державних злочинців" залишалися тільки два: Григория Отрепьева та Ивана Мазепы. У пізніших редакціях чинів Православ'я Московському 1850 року і Санкт-Петербурзькому 1869 року за рішенням Синоду ці імена також були опущені. Українського гетьмана Івана Мазепу перестали проклинати. Замість імен в чині з'явилася загальна фраза "о дерзающих на бунт" проти "православных государей". Згодом Російська Церква стала уникати конкретизації, узагальнюючи все до догматичної й дисциплінарної омани, а також до державного злочину.

Падіння царської самодержавної влади, жовтневий комуно-більшовицький переворот внесли свої зміни до церковного життя. "Царя-помазаника", імператора, навколо якого акумулювалася вся діяльність російського Святійшого Урядуючого Синоду, не стало. В Росії було відновлено патріарший устрій Православної Церкви. Розпочалися засідання "Священного собора православной Российской Церкви", на яких розглядали різні питання подальшого церковного життя. На одному з цих засідань Собору було поставлене питання про внесення змін до чину Православ'я. Так, в "Деянии 94. Москва, вторник, 27 февраля/12 марта 1918 г. 10.00-14.00" ми знаходимо свідчення про скасування анафемувань, які були введені царем Петром І: "Секретарь зачитывает постановление Совещания епископов об изменении порядка службы Торжества Православия в первую неделю Великого Поста: "В чине последования в неделю Православия первые десять анафемований оставить без изменения, одинадцатое (помышляющим яко православные государи) выпустить... (Тобто викреслюється будь-яка згадка про тих, хто повставав проти православних російських царів, не говорячи вже про те, що імена цих "бунтарів" виключені ще 1869 року. – **Авт.**). При возглашении вечной памяти выпустить поименное перечисление государей, начиная с Петра І, так как в предшествующем стихе вечная память возглашается всем от рода царем...представльшимся..." (В цьому чині вже не було "доброго імені царя Петра І", бо його і всього імператорського роду "романових" вже ніхто не боявся. – **Авт.**). Митрополит Антоній Храповицький на цьому засіданні Собору говорив, що "если кто-нибудь в душе своей смущается тем, что теперь выпущены те анафемования, в которых анафеме предавались революционеры (тут йдеться про так званих "бунтарів Гришку Отреп'єва, Сеньку Разіна, Івашку Мазепу". – **Авт.**), то нужно помнить, что эти анафематствования были введены Петром І, их нет в древних чинопоследованиях на неделю Православия, таким образом, опущением этих анафем нечего смущаться". Таким чином великий церковний авторитет, митрополит Київський і Галицький, заперечив так звані прокляття з боку царя Петра І на гетьмана Івана Мазепу.

На звернення гетьмана Павла Скоропадського митрополит Антоній відповів, що спершу відправить телеграму патріархові Тихону з проханням зняти з Мазепи анафему як незаконно накладену не за єресь, а за політику. "Телеграма була відправлена, і патріарх зняв заборону. За день до панахиди було зібрання єпископів, які були незадоволені згодою владики відслужити панахиду, і саме в день Полтавської битви, що панахида – свого роду демонстрація проти старої Росії, і що після цього самостійники будуть вимагати зняти пам'ятник Богданові Хмельницькому. Владика тоді сказав, що він і не збирався особисто служити панахиду вже тільки через те, що українці його не люблять і можуть подумати, ніби він хоче до них пристосуватися, що він доручає відслужити панахиду одному з вікаріїв. На цю пропозицію три київських вікарії – Василій, Димитрій, Никодим, просили їх звільнити, а четвертий – єпископ Черкаський Назарій, похилого віку, дворянин, з монахів Києво-Печерської лаври, людина смиренна і лагідна, погодився "за послушания". Преосвященний Назарій, який прибув після панахиди на засідання єпископів безпосередньо з Софійського майдану, заявив, що нічого особливого не було", – такі свідчення ми знаходимо в особистих спогадах митрополита Антонія Храповицького.

Неодноразово Українська Православна Церква Київського Патріархату заявляла про скасування анафеми на гетьмана Івана Мазепу. Це сталося 1993 року на день незалежності у Святій Софії.

Сьогодні все частіше лунають "застереження" до нас, українців, з боку владного російського олімпу, про якесь "новое на украинский манер" переосмислення та інтерпретацію історії. Вони мають на увазі, і це – беззаперечний факт, сучасну оцінку українськими істориками гетьмана Івана Мазепи. Тут ми мусимо сказати: "Москві й досі не вдалося – байдуже, білій чи червоній, – подолати Мазепу як ідейного речника українства? Ні, не вдалося. Не знищити, не здолати! Перефразовуючи слова Михайла Грушевського, смерть перелетіла над українською нацією – і вона не тільки пережила 250 літ Полтавської московської перемоги, але навіть відродилась і стоїть далеко сильнішою ідейно супроти свого московського противника, ніж за часів Петра І. І саме тому Москва й досі, з непослабним завзяттям і невгамовною ненавистю, веде боротьбу проти ймення і символу Мазепи – боротьбу, якої вона ніколи виграти не може". Ці слова сказав історик, професор Олександр Оглоблин з приводу 250-ї річниці Полтавської катастрофи. Ці слова актуальні й дотепер. Саме тому так шалено й завзято в Україні ненависницькі сили ведуть боротьбу проти гетьмана Івана Мазепи. Проти його імені, проти встановлення пам'ятника, проти назви вулиці. Але цієї боротьби їм ніколи вже не виграти. Бо ми не тільки стаємо ідейно сильнішими, ми маємо свою незалежну державу. Таку, якою її хотів бачити нескорений Мазепа та його прихильники.

Промова гетьмана Івана Мазепи, яку він виголосив до найближчої, втаємниченої старшини перед укладанням шведсько-українського союзу проти Московії, дає правдивий ключ до належного розуміння цієї невгасаючої ненависті з боку Москви до великого гетьмана. У цій промові на той час фізично ослаблений гетьман говорив так: "Я кличу всемогутнього Бога у свідки і заприсягаюся, що не заради високих почестей, не задля багатства або яких інших цілей, а для вас усіх, що є під моєю владою, задля жінок і дітей наших, для добра матері нашої, бідної України, для користи всього народу українського, для піднесення його прав і вольностей хочу я за допомогою Бога так чинити, щоб ви з жінками вашими і Отчизна не загинули ні під москалями, ні під шведами".

Значення постаті гетьмана Івана Мазепи для сучасного державного будівництва в Україні є надзвичайно великим. Передусім Мазепа був державником і дуже добре розумів проблему єдності українського народу. Чи не є лейтмотивом для сьогодення його слова:

Всі покою щиро прагнуть,
А не в еден гуж (всі) тягнуть,
Той направо, той наліво,
А все браття тото диво?..

ПАМ'ЯТАЙ!

ТРИ ЯБЛУНЕВІ ЗЕРНЯТКА

У роки Другої світової війни і ще довго по її закінченні однією з найтаємничіших постатей на Любешівщині був Степан Трусевич (псевдо "Орел") з села Седлище, син коваля. До війни він працював теж ковалем у МТС у селі Деревок. У тамтешніх краєзнавців є довоєнне фото великої групи сільської молоді в українському вбранні. Імена багатьох з них уже встановлені. На жаль, котрий з тих гарних хлопців – Трускевич, краєзнавці досі не довідалися.

Очевидно, "Орел" був досить значною фігурою в повстанському русі, бо агенти НКВД полювали за ним дуже ретельно. Але Степан був невловимим. Міг з'явитися в селі, де на нього влаштували засідку, вийти назад непоміченим, залишивши обуреним енкаведистам глузливу записку. Якось він навіть пообідав у їдальні, розташованій біля самої контори грізної служби, і теж залишив записку.

Коли померла Степанова мама, карателі дуже пильно стежили за всіма, хто прийшов на похорон. Син теж прийшов востаннє попрощатися з найдорожчою людиною, знову залишивши переслідувачам записку.

На обійсті Степанового брата енкаведисти встановили спеціальну кнопку, на яку він мав натиснути, як тільки з'явиться "Орел". Брат так і зробив, але у нього заговорила совість і він сказав Степанові: "Рятуйся, брате! Я натиснув кнопку!"

Досвідчений розвідник тут же розчинився у рідних лісах. А чекісти не забарилися: озброєні за всіма правилами ведення бою, оточили обійстя. Назустріч вийшов господар:

– У чому справа?

– Таж надійшов сигнал!

– То, мабуть, діти, граючись, зачепили кнопку!

Якось водій службової вантажівки, відвізши котрогось із енкаведистських начальників у Камінь-Каширський, повертався в Любешів. Раптом перед авто з'явився чоловік: "Що, завіз начальника? Підвези тепер мене!"

Коли проїхали якусь відстань, супутник попросив водія зупинитися: "Скажеш своїм, що підвозив "Орла"!" І зник у лісі.

Одразу оголосили тривогу: автомашини, напружуючи усі свої кінські сили, помчали туди, де зійшов "Орел". Але того вже й слід прохолов.

Отак, блукаючи рідними лісами, час від часу тікаючи від хижих зайд, нерідко і холодний, і голодний, відчайдух захворів туберкульозом. Сили покидали його, лісове життя стало неможливим, і це змусило його піти в підпілля. Живучи на Морочненських хуторах (Рівненщина) у двох прихильних до повстанського руху сестер, він у випадку небезпеки переховувався за подвійною стіною з дверима, що закривалася шафою. Хворий потребував доброго харчування, але жінки не могли цього забезпечити... Коли він помер, жінки поховали його на своєму обійсті. Дізнавшись про це, представники відповідних органів їздили на місце поховання, розкопували могилу, ідентифікували труп і винесли вердикт, що то справді був "Орел".

З вуст жителя с.Судче Миколи Кушнірука, який протягом десяти років працював секретарем сільради, тож знав чимало таємниць, що їх влада приховувала від людей, мені пощастило почути зворушливі подробиці:

– Ретельно обшукавши поношений френч "Орла", чекісти знайшли в кишені три зернинки – насінинки яблуні. Видно, повстанець носив їх в надії, що коли його тіло стане землею, бодай одне з трьох зерняток проросте і виросте великою яблунею... Не проросло...

Микола Степанович розповів ще й про те, що в "Орла" був товариш "Павлов" родом з с. Березичі. Пішовши в підпілля, він знайшов прихисток у якоїсь жінки в с.Озірці. Жінка була матір'ю чи сестрою хлопця, який служив у радянській армії. Після того, як його "обробили" відповідні служби, солдат з'явився в рідному обійсті і підступно вбив "Павлова". Далі, згідно з розробленим сценарієм, тіло вбитого хлопця поклав на підводу, замаскував сіном і вузькими піщаними путівцями повіз до хутора Чапчи (нині Волинь). Там його чекали: була влаштована "перестрілка", в результаті якої був удруге "вбитий бандит Павлов", після чого його повезли в Заріччя (районний центр на Рівненщині). В селі Судче, через яке пролягала дорога, зупинилися, аби показати вбитого селянам. Люди скрушно хитали головами, зітхали і мовчки розходились. А в календарі значився...1958-й рік!

Люди хитали головами і зітхали не даремно. Те, чого тоді ніхто не наважувався сказати вголос, сьогодні може відкрито сказати будь-хто. І сукупність розповідей очевидців стає правдивою історією боротьби українських повстанців з окупантами. Ця справжня історія не залишає каменя на камені від псевдоісторії, яку нам ще й досі нав'язують духовні спадкоємці тих злочинців, які грабували мирних українців, розстрілювали старих, жінок, дітей. Справжня історія свідчить, що "Орел", "Павлов" та сотні тисяч їхніх соратників були справжніми повстанцями, які ніколи не грабували і не вбивали своїх земляків. Якби за ними був хоч найменший гріх, він би не утаївся від людей. Але ніхто й слова поганого не може сказати про справжніх повстанців.

Інша справа – фальшиві "повстанці". Один з них у одному з наших сіл рубав сокирою жінок, дітей тих же енкаведистів. А вони поставили його в рідному селі Погулянка бригадиром над гречкосіями. І він, побригадирствувавши, вивів дітей своїх в люди, влада їм непогані портфелі дала. В житті йому допомагало те, що колись він служив у Москві в НКВД, мав високе військове звання. Тож не дивно, що Москва так довго відмовляла в порушенні справи проти того, на чиїх руках кров багатьох ні в чому не винних українців. Родичі закатованих Мокичем (псевдо "Твердий") підняли таку широку кампанію, вимагаючи суду над катом, що суд нарешті відбувся. І катюзі нарешті дали по заслузі. Та є підозра, що все оте "правосуддя" було тільки показухою про людське око, насправді злочинець, змінивши прізвище, десь на теренах "необъятной родины" безбідно доживає відведені йому сатаною роки.

...Зернятка яблуні, які беріг справжній повстанець, не проросли. Тож ми, спадкоємці великої справи борців за волю і долю нашого народу, повинні усвідомлювати наш святий обов'язок – зробити все для того, щоб на могилі кожного праведного борця ніколи не в'янули квіти шани і любові, квіти вдячності і слави.

Володимир ЮЩИК,
м. Камінь-Каширський
Волинської области

ЛІТОПИС БОРОТЬБИ

ВІРА В ПЕРЕМОГУ І ЖЕРТОВНІСТЬ

У парламенті Литви відкрилася виставка "Українська повстанська армія. Історія нескорених".

Як повідомили у Центрі досліджень визвольного руху, виставку відкрили директор галузевого Державного архіву СБУ Володимир В'ятрович та директор Центру досліджень визвольного руху Руслан Забілий. На відкритті виступили віце-спікер Сейму Литви Альгіс Кашета, посол України в Литві Ігор Прокопчук, директор Центру геноциду та резистансу Литви Тереза Біруте-Бюрускайте, депутат Сейму Далія Коудіте, депутат Європарламенту Вітавтас Ландсбергіс.

Виставка про Українську повстанську армію експонується разом з литовською виставкою "Війна після війни" про боротьбу антирадянських литовських формувань 1944–1953 років.

Віце-спікер Сейму Литви А.Кашета відзначив: "Відрізнити на фотографіях українських і литовських вояків практично неможливо – ті самі молоді обличчя, віра в перемогу, жертовність. Вони схожі, бо боролися за одну ідею. Схожими були і їхні долі – всі вони загинули або на полі бою, або в концтаборах. Але пам'ять про їхню боротьбу за свободу наших країн повинна об'єднати Литву і Україну".

В.В'ятрович розповів литовським парламентарям та громадськості про контакти українського визвольного руху із представниками інших антирадянських рухів – польського, словацького, чеського, румунського. "У 1950 році УПА здійснила спробу рейду на терени Прибалтики, аби зв'язатися з місцевим підпіллям. Рейд не вдався – повстанську групу було розбито на території Білорусі. Але ідея співпраці українських та литовських повстанців спрацювала в таборах", – сказав В.В'ятрович. За його словами, "завдяки їхнім зусиллям через повстання в Норильську, Воркуті, Кенгірі вдалося розхитати здавалося б нездоланну систему ГУЛАГУ. Згодом, через десятки років, – в кінці 1980-х на початку 1990-х – українці, литовці та інші поневолені народи спільними зусиллями поклали кінець існуванню радянської імперії".

Рейд у Карпатах. Орієнтовно 1946–1947 рр.

Керівництво Архіву СБУ, українського Центру досліджень визвольного руху та Литовського центру геноциду та резистансу переконані, що спільними зусиллями України і Литви буде повернуто з небуття імена сотень тисяч повстанців, людей, які відважилися кинути виклик могутній тоталітарній системі і завдяки яким її вдалося перемогти.

"Пам'ять про боротьбу буде найкращою запорукою того, що тоталітаризм назавжди залишиться в історії і не матиме шансів повторитися", – наголосила, зокрема, Д.Коудіте.

Виставка експонуватиметься у литовському парламенті до кінця червня, а після цього буде відкрита у столиці Латвії Ризі та естонській столиці Таллінні.

(УНІАН).

...ПРАВНУКИ ПОГАНІ

"ГІРШЕ ЛЯХА СВОЇ ДІТИ..."

Про те, як шанують Шевченка на малій батьківщині великого поета

Микола МАГАС

Нещодавно випало відвідати разом з М.Білим і В.Овчаруком селища Моринці, Будище, Шевченкове (Карелівку), Вільшану – "колиску Т.Шевченка".

Засмутило те, що в музеях (Моринці, Шевченкове) ще й дотепер екскурсоводи подають образ Т.Шевченка наближено до образу совітсько-імперської доби: серед поневолювачів-загарбників України залюбки називають поляків, татар, але замовчують московців. А те, що Т.Шевченко у художній формі витворив програму національного визволення з московської неволі і вважається в сучасній українській історіографії духовним батьком українського визвольного націоналізму – і чути побоюються, а пояснювати та втлумачувати це відвідувачам музеїв і поготів. Певно знають, кого бояться.

А ось приклади з Вільшани. У селищі, а воно – поріг, з якого кріпак Т.Шевченко, служачи козачком у маєтку пана Енгельгардта, пішов у великий світ і дійшов до власного визволення з кріпацтва та всесвітньої слави Пророка-визволителя української нації, досі на будинку культури стирчить "серп і молот", у центрі селища на могилі загиблого в Афганістані односельчанина – бранця загарбницької імперії надпис про воїна-інтернаціоналіста без необхідного за часів самостійної України доповнення словами Т.Шевченка: "Не за Україну, а за її ката пролив свою кров". М.Білий звертався до владних мужів і до своїх односельчан-вільшанців усно і письмово, через статтю в газеті і брошуру, в яких закликав усунути таку ганьбу з титульних місць селища та порушував питання про ініціативу земляків Т.Шевченка щодо створення Шевченкового адміністративно-заповідного району з центром у с.Шевченковому та планової підготовки до відзначення 200-ї річниці з дня народження Пророка. Але – глухі. Не пригадується М.Білому, щоб у шевченківські дні урочисті колони вільшанців і гостей прямували до меморіального каменя на подвір'ї, з якого Т.Шевченко вирушив у великий світ. Та й надпис на камені більше нагадує пам'ятку про Енгельгарда, ніж про Т.Шевченка.

Зовсім здивував селищний краєзнавчий музей, що міститься у занедбаному будинку культури. На оновлення експозиції (точніше, на зміну ідейного змісту експозиції з імперсько-радянсько-центричного на українсько-національно-центричний), як запевнила працівниця музею п.Оксана, не виділяють коштів. Певне, невтямки селищним владним мужам та районному відділу культури, що вільшанським старшокласникам запаморочаться мізки від протиріч між тим, що вони вивчають з курсу історії, і тим, що експонується в музеї у цьому ще з трипільських часів обжитому селищі. Якщо немає коштів на заміну частини експозиції, то можна ж демонтувати "оду" імперії, щоб не гнівити душу і не ганьбити пам'ять Т.Шевченка. Та невтямки! А може, політика? Адже у с.Шевченковому місцева влада в 2004 р. підкидала односельчанам гасло "Янукович наш президент!", та й у Вільшані владні особи переймалися тим же. "Гірше ляха свої діти тебе розпинають!".

Голова Кримської організації Конгресу Українських Націоналістів В.Овчарук, який вперше відвідав шевченківські місця, линув до Т.Шевченка ніби на прощу, ходив босими ногами біля могили матері Пророка і молився, пройшов босоніж лісовою стежкою, якою ходив босеньким юний Тарас на службу у Вільшану з Карелівки та на відвідини рідних з Вільшани у Карелівку, але побачив і те, про що йшлося вище.

На території музею Тараса Шевченка у Моринцях

РІК ГОГОЛЯ

МИКОЛА ГОГОЛЬ. "РОЗДУМИ МАЗЕПИ"

Гоголь закінчив 1828 р. Ніжинську гімназію вищих наук, яка знань з історії України не давала. Гадаємо, що джерелами пізнання автора були документи Гетьманської Канцелярії, а особливо "Історія Русів". У статті зустрічаються не тільки політичні, а й стилістичні подібності з нею, перекази Гоголевого родоводу – визначних державних та військових діячів доби Гетьманської Козацької держави.

Дід Гоголя Опанас закінчив Київську Академію та, як і великий український патріот козацький канцелярист Самійло Величко, служив у найвищій державній установі – Військовій Канцелярії. Йому були відомі різні секретні документи, державницькі погляди козацьких верхів. Як зазначає М.Грушевський, "славнозвісний стан" "козацьких канцеляристів" після падіння Івана Мазепи зосереджував усю свою увагу на історії Гетьманської держави, зокрема на її війнах проти Польщі.

Гоголь пишався своїм старовинним гетьмансько-старшинським походженням. Дід Опанас доводив, що його предком був полковник доби Хмельниччини (Вінницький, Уманський, Подільський, Могилівський, Брацлавський) Остап-Андрій Гоголь, який разом з полковниками Данилом Виговським і Павлом Яненком-Хмельницьким 1658 р. виганяв московські війська з Києва, пізніше був прибічником Петра Дорошенка, нарешті знову повернувся до Польщі, одержав булаву правобережного наказного гетьмана зі столицею в Димері і грамоту (вона зберігалася в родині Гоголів) на село Вільхівці. Помер Остап-Андрій Гоголь 5 січня 1679 р. в Межигірському козацькому монастирі, який був ідеологічним центром Запорозької Січі. Його портрет поруч з портретами Б. Хмельницького та С.Палія прикрашав стіни монастирської Святодухівської церкви. Історичну діяльність Остапа-Андрія Гоголя відображено в ідеї повісті "Тарас Бульба". Отже, не випадково синів Тараса письменник назвав Остапом і Андрієм. Гоголь бував у Межигір'ї ще хлопчиком. Враження від великої ріки, прекрасної української природи пізніше втілилися у шедеврі "Чудовий Дніпро за тихої погоди".

Історик О.Оглоблин документально довів, що предками Гоголя по жіночій, бабусиній, лінії були гетьмани Михайло і Петро Дорошенки, Іван Скоропадський, генеральний обозний Петро Забіла, чернігівські полковники Яків та Юхим Лизогуби, які побували в Сибіру, переяславський полковник Василь Танський та інші. Родич Гоголя Дмитро Трощинський, за словами письменника, "благодійник Малоросії", служив канцеляристом у Малоросійській колегії, мав у селі багату бібліотеку, якою користувалися Гоголі. Отже, на молодого Миколу Гоголя, безперечно, впливали родинні стосунки і традиції його предків, вони були вирішальними у формуванні його національного державницького світогляду, так блискуче змальованого у "Тарасі Бульбі" та інших творах. Невипадково, сповідаючись, він щиро свідчив, що "прадідівська душа бешкетувала" в ньому, і голос предків сильно промовляв до нього.

Трагізм становища автономної Української Гетьманської держави в умовах Російської колоніальної імперії усвідомлював і канцелярист уряду Івана Мазепи, великий український патріот Самійло Величко, який після української трагедії під Полтавою наголошував, що політика російських царів зведена до того, "щоб про козаків і пам'ять не зосталась". Пантелеймон Куліш 1843 р. писав, що Україна "має відірватися від Росії або загинути", Тарас Шевченко з тривогою застерігав своїх сучасників і наступні покоління:

"Погибнеш, згинеш Україно,
Не стане знаку на землі...
... – Потреблю
Твою красу, твою оздобу,
Сама розпінешся. Во злобі
Сини твої тебе уб'ють
Оперені...
Воскресни, мамо! Вернися
В світлицю-хату: опочий,
Бо ти аж надто вже
втомилась,
Гріхи синовні несучи".

Гоголь і Шевченко протиставляли грізній деспотичній силі Петра І та його наступників єдність усіх сил української нації, яку роздирали егоїстичні партії різних політичних орієнтацій. Про можливість перемоги Мазепи під Полтавою в липні 1709 р. Шевченко на засланні у віршованій формі висловив співзвучну Гоголеві думку:

"Як пшениченьку пожати,
Полтаву достати.
Ой пожали б, якби були
Одностайне стали".

В автора "Тараса Бульби" не піднялося перо, щоб описати Полтавську битву, де лягла воля України, її державність, і він закінчує свою статтю описом початку цієї війни. Він не уявляв собі, що його козаки можуть бути переможені.

Як бачимо, у статті "Роздуми Мазепи" тезисно викладено важливі для української історіографії програмні думки про політику гетьмана Івана Мазепи, спрямовану на відокремлення України від Росії. Гоголь добре знав, що Російська православна церква прокляла Мазепу (й досі проклинає за кордоном) і щороку 27 червня в усіх церквах України гетьмана ганили як бунтаря-сепаратиста. Але навіть це не завадило письменнику-християнинові, українському патріотові викласти свої погляди на центральні події в українсько-російських відносинах.

Гоголь, як і його гетьмансько-старшинські предки, вбачав визволення України з-під московського ярма тільки в оперті на союз з однією з наймогутніших європейських держав: ідея, якої дотримувалися всі політичні діячі України упродовж майже трьох з половиною століть (за винятком Степана Бандери). Автор "Тараса Бульби" обгрунтував, чому таким союзником України у її визволенні не могли бути ні Польща, ні кримський хан, а тільки Швеція.

Важливо зазначити, що Гоголь – мазепинець уперше в українській історіографії XIX ст. – чітко й однозначно заявив, що українська "волелюбна нація" мала свою "самобутню державу" з демократичним козацьким ладом і хотіла "і далі жити в своїй суверенній державі". Тим часом в умовах "рабської, деспотичної, колоніальної Російської імперії" "українській нації", за словами письменника, загрожувала повна асиміляція й жорстоке кріпацтво. Він бачив єдиний вихід у проголошенні Україною своєї незалежності. Цю мрію своїх предків і свою двадцятип'ятирічний великий український патріот вклав в уста гетьмана Івана Мазепи, котрий свої промови перед вищою козацькою старшиною закінчував словами: "Боже, визволь нас від Москви!".

Заповіт Івана Мазепи й Миколи Гоголя здійснили їхні нащадки: 1918 р. Михайло Грушевський, 1941 р. Степан Бандера та Ярослав Стецько і 1991 р. Народний рух – на віки вічні.

Упорядкував Я.І.ДЗИРА,
"Український історичний журнал",
Київ

Закінчення.
Початок у №№ 22, 23.

Володимир МАНЬКО,
голова Голосіївської РО КУН
у м. Києві

СТОРІНКИ ІСТОРІЇ

ПЕРЕМОГА УКРАЇНСЬКОЇ ЗБРОЇ

350 років тому, 28 червня 1659 року, відбулась Конотопська битва

І.ВИГОВСЬКИЙ

У 1657–1659 роках відбувались знакові в історії України події. Саме в цей час була започаткована політика московського імперіалізму щодо України, яка не змінюється й дотепер. Ця політика зводиться до одного – розділу країни по Дніпру на Лівобережжя та Правобережжя, розділу одного народу. Після смерти Богдана Хмельницького стає зрозумілим, що його юний син Юрко є нездатним керувати державою. Справа йде до виборів нового гетьмана. Московський царат вдається до рішучих дій задля забезпечення бажаного для нього результату виборів. З цією метою до України прибувають представники царя, які починають свою брудну роботу з розбрату козаків та старшин. Новий гетьман має забезпечити вирішення питань введення московських воєвод з гарнізонами в українські міста та звуження владних повноважень його уряду.

Проте державницьки налаштована абсолютна більшість старшин у серпні 1657 року проводить вибори та обирає Гетьманом генерального писаря Війська Запорозького Івана Виговського. В жовтні того ж року відбувається козацька Корсунська рада, на якій одностайно приймається політичний курс новообраного Гетьмана на захист державности та оборону козацьких вольностей. На раді приймається декларація: "царський величності воль своїх не уступим і воєвод його не хочемо".

Користуючись правилом "розділяй та владарюй", московські зайди спочатку піднімають антигетьманський заколот, який спалахує на Запоріжжі. Не без їхньої підказки запорожці звертаються до московського царя з проханням посприяти в справі боротьби з Гетьманом Виговським. Потім, та за тих самих обставин, проти Гетьмана повстає Полтавський полк на чолі з полковником Пушкарем. Маючи формальний привід, цар Олексій дає наказ своїм воєводам готувати військо до походу на Україну.

Тим часом Гетьман Виговський робить ряд вдалих політичних кроків, які й стали одним з головних чинників у його майбутній перемозі. Взимку 1658 року він укладає договір з кримськими татарами, які були на той час надзвичайно сильною потугою. Татарська кіннота тоді вважалась кращою в Європі. Договір передбачав спільну боротьбу з московитами. Крім того, Виговський йде на зближення з поляками, які на той час були у стані війни з Московією.

Розгром наприкінці травня 1658 року гетьманськими військами під Полтавою основних сил заколотників та загибель полковника Пушкаря, який був московським фаворитом на посаду Гетьмана, прискорив початок походу московського окупаційного війська на Україну. В червні 1658 року на територію України прибувають перші окупанти, а саме князі Шереметєв та Ромодановський з невеликими загонами. Князь Ромодановський мав повноваження звинуватити Виговського у порушенні присяги та провести перевибори Гетьмана. Московські війська почали окуповувати українські міста, залишаючи там власні військові залоги.

Офіційно війну було оголошено сторонами у вересні 1658 року після того, як Гетьман Виговський уклав з Польщею Гадяцьку угоду, в якій було зафіксовано утворення незалежного Руського князівства. Паралельно Виговський оприлюднює "Маніфест до володарів Європи", в якому йдеться про причини війни з Московією. 20 жовтня в Україну входить 20-тисячне московське військо на чолі з князем Ромодановським. До грудня 1658 року, після декількох проведених боїв з перемінними успіхами як для однієї, так і для іншої сторони, стає зрозумілим, що сил для остаточної перемоги у жодної з них немає. Тому зима 1658-1659 років проходить у підготовці до більш масштабних змагань. За цей час до України прибувають полки московських князів Трубецького, Куракіна, Львова, Пожарського.

Весною 1659 року московські окупанти ставлять собі завдання – заволодіти стратегічним містом Конотоп. Для цього в квітні до передмість Конотопа підтягуються чисельні московські війська та починається облога міста. В історичних джерелах наводяться різні дані щодо їхньої чисельності: від 50 до 200 тисяч. Всередині міста тримала оборону козацька залога, що складала близько 4 тис. бійців під командуванням Г.Гуляницького. На письмове звернення москалів щодо здачі міста обложені козаки дали відмову, підкреслюючи, що сіли тут на смерть. Тому о 6 годині ранку 29 квітня починається штурм Конотопа. Загальна кількість людей, що пішли на штурм, – близько 20 тис. Штурм тривав усього 5 годин, під час яких авангарду нападників із прапорами та барабанами все ж вдалося видертися на стіни міста. Проте ненадовго. Героїчними діями козаки прогнали їх геть. Окупанти відступили на попередні позиції. Після невдалого штурму безперервна облога міста тривала й надалі.

Але вирішальна битва була ще попереду. Гетьман Виговський, дочекавшись звістки, що війська кримського хана Мухамеда-Гірея на підході, приймає рішення йти на окупантів та вибити їх з України. 24 серпня 1659 року відбулася зустріч союзників біля поселення Крупичполя. Сюди ж підтягнувся й загін поляків на чолі з А.Потоцьким та С.Яблоновським. Підтвердивши взаємною присягою про спільні дії супроти московської орди, козаки, татари й поляки рушили на Конотоп. Кількість союзних військ була наступною: під командуванням Гетьмана Виговського було близько 16 тис. козаків; до складу війська татарського, за різними джерелами, входило близько 30 тис. вояків; польський загін налічував 3 тис. вояків.

Не дійшовши 22 верст до Конотопа, союзники зупиняються. Тим часом князь Трубецькой вже був освідомлений про прихід Гетьмана Виговського з союзниками. Такий розвиток подій був для нього повною несподіванкою. Він негайно віддає команду та відправляє до річки Соснівка полки князів Ромодановського, Пожарського та Львова, підсиливши їх драгунами з власного полку. Загальна кількість вояків, що вирушили на союзників, складала близько 50 тис. чоловік.

Водночас до переправи вирушає й Виговський, у якого вже був власний план щодо вирішальної битви. Полягав він у тому, що основні сили татарсько-козацької кінноти, відокремившись від головної лави, попрямують на південь та північ, в той час, як рештки кінноти та піхота продовжуватимуть йти прямо до переправи. Таким чином, перейшовши урочище Пуста Торговиця з півдня та переправившись через річку Соснівка біля села Попівка з півночі, двома фалангами союзна кіннота мала б підійти до ворога з тилу та нанести йому вирішального удару. Забігаючи наперед, зазначу, що так воно й сталося.

Вранці 28 червня 1659 року головна лава союзних військ під командуванням Гетьмана Виговського починає форсувати переправу. Форсувати з боєм, бо на іншій стороні річки вже вишикувались щільні ряди московських окупантів. Бій на переправі був нетривалим та закінчився повною перемогою української та союзницької зброї. Ось як описує хід бою сам Гетьман Виговський: *"...ставши біля Соснівської переправи, застали там 15 тисяч москви, що боронила одну переправу. Друга частина москви стояла напоготові. Її наші драгуни відбили від переправи, а потім наша кіннота переправилася та затримала їх герцеми"*. І ще: *"...орда ж, примчавши з тилу, так їх змішала, що майже не ставши до ладу, вони почали втікати, а ми на їхніх плечах гнали їх півтори милі аж до Конотопа, встелюючи густим трупом поле. І мало хто з них утік до таборів"*.

Загалом хід битви можна реконструювати так. Московські та союзницькі війська зійшлись на соснівській переправі. Виговський відряджає козацькі й польські частини та татарську піхоту на правий, конотопський берег з метою зав'язати бій з "москвою". Перед тим козацько-татарська кіннота розділяється та йде форсувати річку Соснівку вище та нижче місця бою. В самому розпалі бою з основними силами союзна кіннота атакує ворога з обох боків. Деморалізовані неочікуваним перебігом подій, московити поспішно кивають п'ятами в напрямку до Конотопа, несучи великі втрати. Лише один полк зміг організувати кругову оборону та чинив запеклий опір аж до вечора, допоки не був повністю знищений союзниками. Це сталося на околицях хутора Саранівка.

Щодо втрат сторін, то в цьому питанні немає точної історичної інформації, та й не може бути. Різні історики називають різні цифри. Але узагальнюючи, можна констатувати, що союзницькі війська втратили близько 10 тис. чоловік, московити – 30 тис.

Пізно ввечері 28 червня, коли перші московські втікачі з-під Соснівки почали прибувати до розташування табору під Конотопом, командуючий окупаційним військом князь Трубецькой збирає воєвод та приймає рішення про загальний відступ до Путивля. Вранці 29 червня Виговський підходить до Конотопа, а в ніч на 30 червня починає атакувати московитів, що вже почали відступ. В одній з тих атак ледве не загинув і сам Гетьман, отримавши поранення в ногу. Ще декілька днів союзники шарпали відступаючих окупантів, і лише 4 липня московити підійшли до р. Сейм, ставши на Білих Берегах в 10 верстах від Путивля. На тому Конотопська битва була завершена.

Необхідно зазначити про паніку, яка охопила Москву, коли туди дійшла звістка про поразку їхнього, як вони вважали, непереможного війська. Ширилися чутки про просування союзних військ на Москву. Цар Олексій поспіхом робить кроки щодо замирення з поляками та шведами, з якими він тоді був у стані війни, та готується до оборони. Але чутки виявились лише чутками.

Гетьман Виговський не мав наміру йти далі та розвинути свій успіх. Натомість спровокований Москвою розбрат всередині України наростав. Кульмінацією його став напад частин запорозьких козаків на Крим, після чого хан Мухамед-Гірей повернув додому. Коли на Полтавщині знову спалахує антигетьманське повстання, Виговський у жовтні 1959 року добровільно складає з себе повноваження Гетьмана. На Україні починається доба, яку історики назвали Руїною.

Причини першої в історії повномасштабної українсько-московської війни та Конотопської битви зокрема потрібно чітко затямити усім українцям. Це так звані "унікальність" та "месіанство", які в той час міцно почали укорінюватись в мізках москалів. Змішуючись, вони утворюють світогляд, який можна назвати як агресивний двоголовий московський імперіалізм. Відзначаючи 350-річчя перемоги у Конотопській битві, необхідно усвідомити, що світогляд, який визначено вище, знов опановує сусіднє з нами суспільство. Цей світогляд не передбачає існування самостійної України в жодній формі. Але є одна проста, але найголовніша річ, протиставивши яку, ми збережемо незалежну державу. Це єдність нації. Єдність і мертвих, і живих, і ненароджених. Закінчуючи, поздоровляю усіх українців з днем перемоги у Конотопській битві 28 червня 1659 року, перемоги української зброї!

Видавець Конгрес Українських Націоналістів

Засновник Степан Брацюнь

Редакційна колегія Іван Белебеха, Іван Головацький, Ярослав Радевич-Винницький, Степан Семенюк,

Адреса редакції: 01001,
вул. Хрещатик, 21, пом. 111, м.Київ;
тел./факс (044) 279-78-08
e-mail: nacija@ukr.net
www.nacija.org.ua

Адреса видавця: 01004, вул. Антоновича, 3б, м. Київ, тел./факс 235-37-61

Реєстраційне свідоцтво:
Серія КВ № 7970, видане Державним комітетом інформаційної політики, телебачення та радіомовлення України 08.10.2003 р.
Передплатний індекс: 09715
Банківські реквізити: СПД Брацюнь Степан, р/р №26008013932801 у філії "Центральне регіональне управління ВАТ "Банк "Фінанси і кредит", ТОВ м. Київ, МФО 300937, ЄДРПОУ 2305606776

Газету набрано і зверстано у комп'ютерно-видавничому центрі Конгресу Українських Націоналістів.

Газету видрукувано у ТОВ "Поліграфічна компанія "Інтерекспресдрук"
Замовлення №
Наклад 7 000 примірників
Ціна договірна

0 1 2 3 4 5 6 7 8 9